

Dominik Drzazga*

**INSTRUMENTARIUM POLITYKI ENERGETYCZNEJ
SAMORZĄDÓW LOKALNYCH W ŚWIETLE WYMOGÓW
GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ POLSKICH MIAST
– PRÓBA OCENY Z PUNKTU WIDZENIA TRWAŁEGO
I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**

**1. INTERAKTYWNE I ZINTEGROWANE GOSPODAROWANIE ENERGIĄ
I PRZESTRZENIĄ W MIEŚCIE**

Gospodarka energetyczna miast postrzegana jest często jedynie przez pryzmat funkcjonowania podażowej strony lokalnego rynku energii, czego skutkiem jest utożsamianie gospodarowania energią w mieście jedynie z problematyką zaopatrzenia w jej nośniki (pod pojęciem zaopatrzenia kryją się zwykle procesy: wytwarzania, przesyłu oraz dystrybucji energii). Jednakże mając na uwadze paradygmaty trwałego i zrównoważonego rozwoju, należałoby dążyć do bardziej holistycznego ujmowania problemu gospodarowania energią w mieście, tzn. takiego, który obejmowałby nie tylko kwestie zaopatrzenia w energię, ale i jej użytkowania (strona popytowa). Takie ujęcie problemu wynika z oczywistego stwierdzenia, że to przede wszystkim sposób użytkowania energii determinuje wielkość jej konsumpcji, a ilość zużywanej energii, w warunkach powszechnego w Polsce wykorzystywania konwencjonalnych – nieodnawialnych – nośników, znacząco i negatywnie wpływa na stan środowiska przyrodniczego. Można więc stwierdzić, że oddziaływanie energetyki na środowisko przyrodnicze zależy zarówno od sposobów zaopatrywania, jak i użytkowania energii, te zaś w znacznym stopniu determinowane są przez strukturę przestrzenną miasta¹. Obustronna zależność struktury urbanistycznej oraz procesów

* Dr, Katedra Zarządzania Miastem i Regionem, Uniwersytet Łódzki.

¹ R. Capello, P. Nijkamp, G. Pepping (in association with: K. Bithas, R. Camagni, H. Coccossis): *Sustainable Cities and Energy Policies*, The series of books: *Advances in Spatial Science*, Springer-Verlag, Berlin-Heidelberg 1999, s. 25–27; P. Hall, U. Pfeiffer, *Urban Future 21. A Global Agenda for Twenty-First Century Cities*, The Federal Ministry of Transport, Building

zaopatrzenia i użytkowania energii w mieście implikuje potrzebę prowadzenia **zintegrowanej gospodarki energetycznej i przestrzennej**, pod którym to pojęciem rozumieć należy kształtowanie struktur miejskich umożliwiające:

- minimalizację zużycia energii w transporcie poprzez kreowanie bardziej zwartych, policentrycznych i wielofunkcyjnych struktur urbanistycznych oraz promocję publicznych i alternatywnych środków transportu;
- ułatwianie rozwoju i wykorzystywania tzw. skojarzonych źródeł energii cieplnej i elektrycznej, a także odnawialnych źródeł energii (OZE);
- dążenie do jak największego udziału w zaopatrzeniu w ciepło źródeł scentralizowanych, zdalaczych oraz eliminacji lokalnych źródeł niskiej emisji;
- kreowanie zwartych struktur przestrzennych, umożliwiających wykorzystywanie tzw. odpadów źródła energii.

Jeżeli przyjąć, iż świadome i celowe działania społeczno-gospodarcze podmiotów publicznych określamy mianem polityki, to zależności między polityką przestrzenną a energetyczną miasta przedstawić można w tabeli 1. Odniesienie ich do fazy reurbanizacji miasta wynika z faktu, iż w tym okresie przekształcania struktur przestrzennych są szczególnym przedmiotem zainteresowania zintegrowanej (społecznej, gospodarczej i środowiskowej) polityki rozwoju miasta, a polityka przestrzenna wraz z energetyczną stanowić mogą ważne narzędzia „równoważenia rozwoju” terenów zurbanizowanych.

Tak szerokie i zintegrowane spojrzenie na relacje między gospodarką energetyczną i przestrzenną w mieście wymaga jednakże stworzenia stosownych powiązań organizacyjnych i instytucjonalnych między podmiotami odpowiedzialnymi za zaopatrzenie w energię (przedsiębiorstwa energetyczne), jej użytkowanie (mieszkańcy, podmioty gospodarcze, jednostki komunalne) oraz za planowanie przestrzenne i planowanie energetyczne w mieście (samorząd lokalny). Można postawić hipotezę, iż zintegrowane zarządzanie przestrzenią i energią w mieście wymaga wykreowania swoistej „sieci interakcji” między wspomnianymi interesariuszami.

Istotę interaktywnego zarządzania gospodarką energetyczną i przestrzenną w rozwoju miast stanowi integralne (kompleksowe) ujmowanie problemów zaopatrzenia i użytkowania energii oraz zagospodarowania przestrzennego jednostki terytorialnej. Integracja taka jest możliwa poprzez współdziałanie, czyli interakcję, podmiotów uczestniczących w gospodarowaniu energią na terenie jednostki terytorialnej. Celem takiego współdziałania jest zmniejszenie poziomu energochłonności miast oraz, ogólnie, negatywnych skutków działalno-

---

and Housing of the Republic of Germany, E&FN SPOON, Taylor & Francis Group, London 2000, s. 113, 316–317; S. Owens, *Spatial Structure and Energy Demand*, [w:] D. R. Cope, P. Hills, P. James (eds.), *Energy Policy and Land-Use Planning. An International Perspective*, Pergamon Press, Oxford–New York–Toronto–Sydney–Paris–Frankfurt 1984, s. 215–238; *Urban Energy Handbook. Good Local Practice*. OECD Publications, Paris 1995, s. 57–58.

Tabela 1. Związki między polityką energetyczną i przestrzenną miasta w fazie reurbanizacji

Działania władzy miejskiej	Strefy w przestrzeni miasta			
	centrum – strefa najważniejszych usług i ośrodków zarządzania, władzy („prestżowa”)	śródmiejska, odczuwająca efekty procesów dezurbanizacji o dekapitalizującej się strukturze materialnej i społecznej	wewnętrzna, zurbanizowana, okalająca obszar śródmieścia	podmiejska – niekontrolowanej ekspansji urbanizacji (<i>urban sprawl</i>)
Ogólny cel zintegrowanej polityki miejskiej	Intensyfikacja, pobudzenie rozwoju	Reurbanizacja, rewitalizacja	Przeciwdziałanie dekapitalizacji, koordynacja „równoważenie” rozwoju	Hamowanie ekspansji przestrzennej miasta, ograniczanie rozpraszania zabudowy
Cele polityki energetycznej	Likwidacja „niskiej emisji”, rozszerzanie zasięgu komunalnej sieci ciepłej; realizacja projektów pilotażowych z zakresu OZE – tzw. <i>best practice</i>	Likwidacja bądź ograniczanie „niskiej emisji”, rozszerzanie zasięgu komunalnej sieci ciepłej	Eliminacja „niskiej emisji”; zakaz wprowadzania nowych źródeł niskiej emisji niezależnie od rodzaju nośnika (węgiel, olej, gaz) na terenach uzbrojonych w sieć ciepłą, rozbudowa sieci ciepłej oraz OZE	Stosowanie tylko najlepszych dostępnych technologii, absolutny zakaz wprowadzania nowych źródeł niskiej emisji niezależnie od rodzaju nośnika (węgiel, olej, gaz); zakaz rozbudowy sieci ciepłej
Sposób zaopatrzenia w energię ciepłą	Ciepło zdalaczynne ze źródeł scentralizowanych, wytwarzane w skojarzeniu; ogrzewanie elektryczne; OZE	Ciepło zdalaczynne ze źródeł scentralizowanych wytwarzane w skojarzeniu; w razie braku możliwości podłączenia do sieci – konwersja paliwa stałego na gazowe – modernizacja źródła	Ciepło zdalaczynne ze źródeł scentralizowanych, wytwarzane w skojarzeniu; stopniowe wprowadzanie OZE w oparciu o sieć ciepłą (np. elektrociepłownie na biomasę, ciepłownie geotermalne i in.)	Restrykcyjne normy i standardy w zakresie ochrony środowiska, zaopatrzenie w energię tylko w oparciu o OZE
Finansowanie inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej zaopatrzenia w energię	Samorząd, przedsiębiorstwa energetyczne i podmioty komercyjne	Samorząd, przedsiębiorstwa energetyczne	Generalnie – podmioty gospodarcze i mieszkańcy oraz przedsiębiorstwa energetyczne; w przypadku OZE współfinansowanie przez samorząd oraz z wykorzystaniem środków zewnętrznych, TPF – ESCO i in.; wymagane aktywne wsparcie instytucjonalne i organizacyjne w pozyskiwaniu tych środków przez samorząd	Wyłącznie ze środków własnych inwestorów, mieszkańców
Eksploatacja – finansowanie	Na koszt użytkowników	Okresowo dopuszczona możliwość subwencjonowania z budżetów lokalnych	Na koszt użytkowników	Na koszt użytkowników

Źródło: opracowanie własne.

ści lokalnej energetyki wobec środowiska przyrodniczego, a także kreowanie bardziej przyjaznej środowisku przyrodniczemu struktury przestrzennej miast, sprzyjającej zarazem racjonalniejszej konsumpcji energii. Ujmując te kwestie syntetycznie, powiedzieć można, iż efektem procesu interakcji podmiotów lokalnej gospodarki energetycznej ma być większa integracja ich działań, a ich celem – trwałość rozwoju i zrównoważenie procesów zaopatrzenia i konsumpcji energii z procesami zachodzącymi w środowisku przyrodniczym.

2. INSTRUMENTARIUM ZINTEGROWANEJ GOSPODARKI ENERGETYCZNEJ I PRZESTRZENNEJ MIAST

Praktyczne wdrożenie przedstawionego w pkt 1 interaktywnego zarządzania zintegrowaną gospodarką energetyczną i przestrzenną miasta, uzależnione jest jednakże od wykorzystywania przez jednostki samorządowe określonych instrumentów, służących temu celowi. Zauważyć należy, iż samorządy dysponują w tej materii różnorodnymi narzędziami, które można sklasyfikować i zwięźle opisać w zaprezentowany dalej sposób.

Zintegrowane planowanie energetyczne i zarządzanie stroną podażową – są nowoczesnymi technikami gospodarowania energią, które stały się przesłankami wprowadzenia regulacji dotyczących organizacji i planowania zaopatrzenia w media energetyczne w polskich gminach, zawartych w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. – prawo energetyczne (art. 18–20)². Regulacje te określają kompetencje i obowiązki samorządów odnośnie do sporządzania: założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Dają one zarazem lokalnym władzom możliwość zintegrowanego planowania i kształtowania popytu na energię w gminie. Od strony metodologicznej zintegrowane planowanie energetyczne jest definiowane jako: „formuła planowania energetycznego polegająca na optymalizacji, poza produkcją i przesyłem energii, również jej wykorzystania przez końcowych użytkowników. Optymalizacja ta polega na stosowaniu odpowiednich działań oszczędnościowych po stronie popytu, które pozwalają na wykorzystanie zaoszczędzonej energii u tego samego użytkownika do zwiększenia możliwości zaspokojenia jego potrzeb lub na jej przesunięcie do innych użytkowników. Strategia ta wychodzi z założenia, że efektem oszczędzania energii nie może być ograniczenie zaspokojenia potrzeb energetycznych

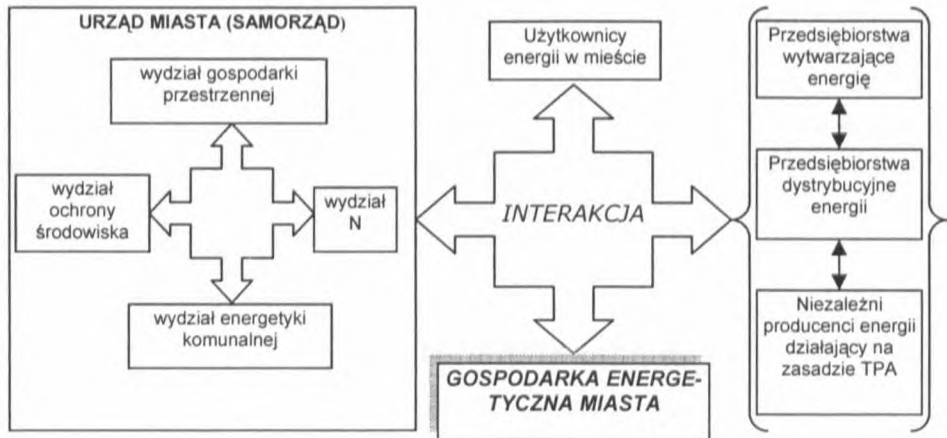
² Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, tekst pierwotny: DzU 1997, nr 54, poz. 348; tekst jednolity: DzU 2003, nr 153, poz. 1504 i nr 203, poz. 1966 oraz 2004, nr 29, poz. 257, nr 34, poz. 293, nr 91, poz. 875, nr 96, poz. 959 i nr 173, poz. 1808.

końcowych użytkowników energii. Podstawową korzyścią ze stosowania tej strategii jest to, że dostępne środki inwestycyjne mogą być zainwestowane w przedsięwzięcia służące oszczędzaniu energii (tzw. przedsięwzięcia energooszczędnościowe) u użytkowników, zamiast w rozbudowę nowych zakładów energetycznych, zwłaszcza wykorzystujących paliwa stałe takie jak węgiel kamienny i brunatny oraz energię jądrową. Oszczędzanie energii daje zatem taki sam efekt, jak jej wytwarzanie, a ponadto wielokrotnie redukcję zanieczyszczeń środowiska. Zintegrowane planowanie energetyki ma na celu zapewnienie niezbędnego zakresu usług energetycznych na poziomie całego kraju, gminy czy jednostki organizacyjnej, nie zaś dostaw energii. Pole decyzyjne w tym drugim przypadku jest węższe³.

Planowanie przestrzenne niewątpliwie stanowi istotny element zintegrowanej gospodarki energetycznej i przestrzennej gminy, albowiem studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego stanowią bazę do formułowania „założeń do planów energetycznych miasta” oraz „planów energetycznych miasta”. Ponadto plany miejscowe mogą być np. wykorzystywane do wprowadzania ograniczeń w rozwoju indywidualnych źródeł ciepła, wykorzystujących konwencjonalne źródła energii oraz promowania – wspierania rozwoju – scentralizowanych systemów zasilania w ciepło ze źródeł skojarzonych. W ten sposób umożliwiają one zarazem określenie i egzekwowanie w stosunku do nowo powstającej bądź modernizowanej zabudowy lokalnych standardów gospodarowania energią, zmierzających do racjonalizacji jej użytkowania i poszanowania energii czy też rozwoju OZE.

Instrumenty instytucjonalno-organizacyjne – zaliczyć do nich można: (a) instytucje zajmujące się doradztwem energetycznym, wykonywaniem opracowań planistycznych z zakresu energetyki, przeprowadzaniem audytów instalacji, obiektów, budynków (w tym audytów termomodernizacyjnych) itp. Instytucjami takimi są np.: lokalne (regionalne) agencje (fundacje) poszanowania energii, świadczące usługi typu *know-how* z zakresu poszanowania energii, racjonalizacji jej zużycia czy wykorzystywania OZE; (b) instytucje i powiązania organizacyjno-operacyjne, tworzone z udziałem władz lokalnych i innych podmiotów lokalnego rynku energii, ukazane na rysunku 1. Istotą zawiązywania przez samorząd tego rodzaju „sieci powiązań” (interakcji) jest pełnienie przez nie funkcji „zwrótnika” procesów planowania przestrzennego i energetycznego w mieście, umożliwiając koordynowanie wyżej wymienionych procedur planistycznych oraz zintegrowanie gospodarowania zasobami energii i przestrzeni w mieście.

³ E. Hille, J. Popczyk, W. Stodulski, *Raport 3/97. Prywatyzacja elektroenergetyki w Polsce a ekorozwój*, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 1997, s. 5.

Rys. 1. Interaktywne zarządzanie przez podmioty gospodarki energetycznej miasta

Źródło: opracowanie własne

Instrumenty finansowe – są to: (a) własne środki finansowe miasta/gminy (np. skupione w gminnych bądź powiatowych funduszach ochrony środowiska); (b) pozostałe środki zewnętrzne – fundusze i programy celowe; (c) oferty pośredniego finansowania inwestycji oszczędzających energię, przez firmy typu ESCO, działające w oparciu o tzw. zasadę finansowania przez stronę trzecią (Third Party Financing – TPF) i angażujące się głównie w przedsięwzięcia z zakresu tzw. zarządzania stroną popytową (Demand Side Management – DSM).

Instrumenty rzeczowe – kształtowanie infrastruktury (materialne kształtowanie przestrzeni), w odniesieniu do rozpatrywanych kwestii związane są głównie z: (a) podejmowaniem przedsięwzięć inwestycyjnych, związanych z budową infrastruktury technicznej (obiektów, urządzeń) w zakresie pozyskiwania energii z nowych źródeł, w szczególności OZE; (b) budową i rozbudową (rozszerzaniem zasięgu) scentralizowanej sieci dystrybucji energii cieplnej z równoczesną likwidacją lokalnych źródeł „niskiej emisji”, uzbrajaniem nowych terenów inwestycyjnych; (c) komunalizacją państwowych przedsiębiorstw zajmujących się dystrybucją energii cieplnej.

Wykorzystywanie przez władze samorządowe instrumentów materialnego kształtowania przestrzeni jest zarazem dobrą ilustracją konieczności równoległego zastosowania różnych instrumentów przez władze lokalne. Poza samymi działaniami inwestycyjnymi, wspomniane typy przedsięwzięć wymagają bowiem ujęcia ich w stosownych planach (instrumenty planistyczne); ich realizacja będzie wiązać się z wykorzystaniem własnych lub zewnętrznych środków finansowych (instrumenty finansowe), wymagać może też porozumień z działającymi na terenie gminy przedsiębiorstwami energetycznymi, np. w kwestii dostępu do sieci (in-

strumenty instytucjonalno-organizacyjne); może również zaistnieć potrzeba uświadomienia odbiorcom energii konieczności zmiany ich nawyków konsumpcyjnych, użytkowych czy też współfinansowania inwestycji (instrumenty informacyjno-edukacyjno-propagandowe). Pominięcie którego z wymienionych narzędzi mogłoby zarazem stworzyć poważną barierę w realizacji określonego przedsięwzięcia – zamierzenia energetycznego władzy lokalnej.

Instrumenty edukacyjno-informacyjno-propagandowe – zaliczają się do nich przede wszystkim: szkolenia, porady, programy edukacyjne, nastawione na kształtowanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców miasta oraz zmianę dotychczasowych, nietrwałych (*unsustainable*) wzorców konsumpcji energii, uświadamiające możliwości i promujące działania w zakresie oszczędzania energii, skierowane głównie do: zarządców budynków, jak i odbiorców energii; a także ustanawianie lokalnych wzorców i standardów użytkowania energii.

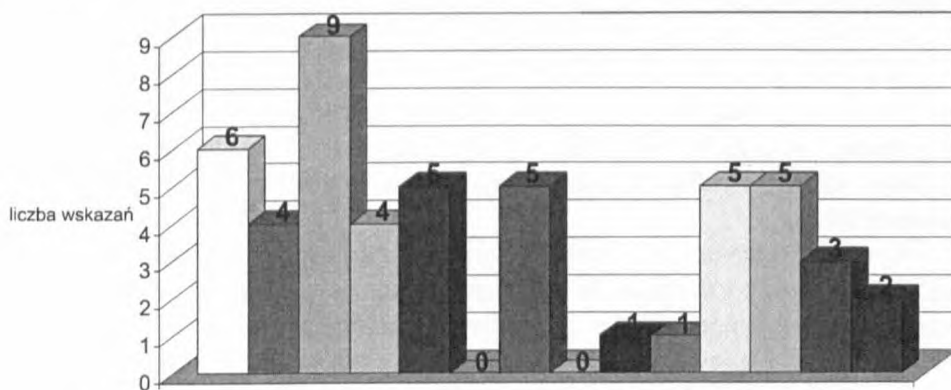
3. OCENA INSTRUMENTÓW ZINTEGROWANEJ GOSPODARKI ENERGETYCZNEJ I PRZESTRZENNEJ W BADANYCH MIASTACH

W ramach badań przeprowadzonych w 14 dużych ośrodkach miejskich w Polsce (tabela 2), respondenci – przedstawiciele samorządów terytorialnych, poproszeni zostali o dokonanie oceny skuteczności omówionych wyżej typów instrumentów dostępnych władzom lokalnym w odniesieniu do proekologicznego gospodarowania energią w jednostkach terytorialnych, w świetle własnych doświadczeń. Prezentowane w tabeli 2 wyniki oceny wskazują, iż najwyżej ocenione zostały: planowanie przestrzenne, instrumenty finansowe i instrumenty materialnego kształtowania przestrzeni (rzeczowe). Dużą rozbieżność ocen odnotowano w odniesieniu do planowania energetycznego (zintegrowanego planowania energetycznego i zarządzania stroną popytową) w kształcie wprowadzonym ustawą – prawo energetyczne. Rozkład ocen jest tu wyrównany wzdłuż całej skali – od „bardzo duże” do „nieistotne”. Znaczna część ankietowanych podkreślała ponadto brak doświadczeń i stosunkowo krótki okres wykorzystywania tych narzędzi, niepozwalający na dokonanie rzetelnej i wiarygodnej oceny. Podobną uwagę – brak doświadczeń i trudności w ocenie – można wystosować pod adresem wykorzystania przez władze lokalne instrumentów organizacyjno-instytucjonalnych, co wiąże się niewątpliwie z ograniczonymi doświadczeniami samorządów w zakresie koordynacji procesów gospodarowania energią w układach lokalnych oraz ograniczoną współpracą z przedsiębiorstwami energetycznymi i użytkownikami energii, a także instytucjami prowadzącymi działalność w zakresie doradztwa energetycznego. Tylko przeciętną wagę przywiązują respondenci do instrumentów edukacyjno-informacyjno-propagandowych.

W świetle uzyskanych wyników badań dokonać można również zestawienia ogólnych **barier** utrudniających podejmowanie inicjatyw w zakresie racjonalizacji i poszanowania gospodarowania energią na szczeblu lokalnym (rysunek 2). Wśród barier wdrażania proekologicznych form gospodarowania energią za zdecydowanie najpoważniejszą uznać można brak własnych środków finansowych – wskazało ją najwięcej samorządów. Kolejną najczęściej wskazywaną barierą była nieprecyzyjność przepisów prawa energetycznego i jego rozporządzeń wykonawczych w zakresie: braku określenia terminu przyjęcia „założeń”, zakresu merytorycznego – treści wspomnianego dokumentu, jak i treści „planu zaopatrzenia w energię”, nieprecyzyjność zapisów w zakresie wykorzystywania OZE, uniemożliwiająca bądź utrudniająca dostęp niezależnym producentom energii na zasadzie tzw. „strony trzeciej” do sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii, a tym samym do lokalnego rynku energii i *de facto* zwalniająca przedsiębiorstwa energetyczne od obowiązku zakupu energii z OZE. Innymi często wymienianymi istotnymi barierami są: brak wykwalifikowanej fachowej kadry zajmującej się gospodarką energetyczną w gminie, brak świadomości problemów poszanowania energii po stronie odbiorców, zmonopolizowany rynek energetyczny i niekorzystna, utrwalona struktura zaopatrzenia miast w energię.

- niejasność, nieprecyzyjność przepisów prawa energetycznego i/lub rozporządzeń wykonawczych
- niejasność, nieprecyzyjność innych przepisów prawa i/lub rozwiązań/regulacji systemowych
- brak własnych środków finansowych na finansowanie przedsięwzięć prooszczędnościowych itp.
- brak dostępu do zewnętrznych środków finansowania działań prooszczędnościowych itp.
- brak wykwalifikowanej, fachowej kadry zajmującej się gospodarką energetyczną gminy
- brak wykwalifikowanej, fachowej kadry po stronie przedsiębiorstw energetycznych
- brak świadomości problemu po stronie odbiorców, konsumentów, użytkowników energii
- brak świadomości problemu po stronie przedsiębiorstw energetycznych
- brak doświadczeń własnych w zakresie racjonalizacji gospodarki energetycznej
- brak zewnętrznych instytucji doradczych, consultingowych w tym zakresie
- zmonopolizowany lokalny rynek energetyczny
- istniejąca niekorzystna i utrwalona struktura zaopatrzenia gminy w energię
- istniejąca niekorzystna struktura zabudowy i zagospodarowania przestrzennego gminy
- inne

Rys. 2. Bariery racjonalizacji gospodarki energetycznej miast

Źródło: opracowanie własne

4. KONKLUZJE I WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

Opierając się na wynikach przeprowadzonych badań, stwierdzono, iż w żadnym z analizowanych miast nie wykształcił się do tej pory system proekologicznego gospodarowania energią w zintegrowaniu z gospodarowaniem przestrzenią. Zarządzanie gospodarką energetyczną miasta nie ma też nigdzie charakteru w pełni interaktywnego. Samorządy lokalne ograniczają się zwykle do prostego wypełniania procedur w zakresie gospodarowania energią (przy czym jest to sytuacja podobna do aktywności władz miejscowych w zakresie gospodarki przestrzennej). Dzieje się tak albowiem:

- brak jest klarownych systemowych wytycznych odnośnie do procedur w zakresie planowania energetycznego, a obowiązek sporządzenia „założeń do planu zaopatrzenia w energię” nie został uzupełniony określeniem terminu, do kiedy opracowanie takie winno być sporządzone;

- istniejące w Polsce rozwiązania systemowe w zakresie gospodarowania energią na szczeblu lokalnym w żaden sposób nie motywują władz samorządowych do podejmowania działań na rzecz racjonalizacji zużycia energii, jej poszanowania, a w szczególności wprowadzania OZE i w znikomym stopniu wspierają te procesy;

- słabości instytucjonalne samorządów miejskich w zakresie gospodarki energetycznej, polegające na braku w strukturze urzędu jednostki (np. wydziału, działu, biura czy stanowiska) ds. gospodarki energetycznej oraz na ograniczonej współpracy z przedsiębiorstwami energetycznymi i konsumentami energii z terenu gminy, utrudniają kompleksowe spojrzenie na problemy gospodarki energetycznej;

- w strukturze urzędów miejskich przeważają połączenia i układy pionowe nad poziomymi, co utrudnia do pewnego stopnia współpracę między różnymi wydziałami zajmującymi się gospodarką komunalną (w tym gospodarką energetyczną), planowaniem przestrzennym i ochroną środowiska, przepływ informacji i koordynację przedsięwzięć planistycznych;

- mimo słabości instytucjonalnych i braku wykwalifikowanej kadry, zajmującej się gospodarką energetyczną z ramienia urzędu, nieliczne samorządy lokalne korzystają z fachowego doradztwa profesjonalnych instytucji zajmujących się problemami racjonalizacji i poszanowania energii (agencje, fundacje).

Doświadczenia władz lokalnych wskazują, iż instrumenty zarządzania lokalną gospodarką energetyczną, dostępne prywatnym przedsiębiorstwom energetycznym, a wynikające z posiadania praw własności do elementów infrastruktury technicznej, są dalece skuteczniejsze w sterowaniu procesami gospodarowania energią w układach terytorialnych niż instrumenty będące w gestii władz lokalnych; w świetle wyników przeprowadzonych badań, część samorządów lokalnych oczekuje, iż procesy restrukturyzacji sektora energetycznego powinny

zmierzać do komunalizacji niektórych przedsiębiorstw energetycznych, działających na terenie miast, w szczególności tych, które świadczą usługi dystrybucyjne.

Dominik Drzazga

**EVALUATION OF INTEGRATED ENERGY MANAGEMENT AND SPATIAL
PLANNING INSTRUMENTS WITHIN POLISH CITIES AS A TOOL
FOR IMPLEMENTATION SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

(Summary)

This paper presents a short description of the integrated energy management and spatial planning concept developed within municipal sector. Integrated approach to space and energy issue ought to be an important tool for implementation sustainable development in community, but it needs wider interaction between stakeholders, such as: local authorities, energy consumers, producers and distributors which existing in the city. It means that a new institutional and organisational tool ought to be developed to coordinate spatial (physical) planning and integrated resource planning technique, as well as other instruments (e.g.: financial, educational, material). On the background of the research which has been done in this field within 14 biggest cities in Poland, some conclusions and recommendation for Polish local governments and their management practices are presented in the final paragraph.